

Başvuru Numarası : 2024/1951
Toplantı Tarihi/Sayısı : 06.11.2024/47
Karar Numarası : 2024/1167
Başvuran : Ö.Ç.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Balıkesir L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın; bulunduğu koğuştta kavga çıktığı, bu nedenle koğuştta bulunan diğer mahpuslar tarafından darp edildiği, Kurum İdaresi tarafından konuyla ilgili eksik araştırma yapıldığı ve mağduriyetinin giderilmediği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Bulunduğu ... numaralı koğuştta kavga çıktığını, kavga sonrasında saat 22.00 sıralarında koğuştaki mahpuslar tarafından darp edildiğini,

b. Terör örgütü propagandası yapmadığını ancak kendisine koğuşt arkadaşları tarafından terör örgütü propagandası yaptığı gerekçesiyle fiziksel saldırıda bulunulduğunu,

c. Maruz kaldığı darp olayına ilişkin olarak Kurum İdaresi tarafından eksik araştırma yapıldığını, kendisine fiziksel saldırıda bulunan mahpusların kusuru olmasına rağmen kendisinin kusurlu değerlendirildiğini,

ç. Burnunun kırıldığını düşündüğünü, kafasına atılan dikişlerin alınması gerektiğini ancak hastaneye sevk edilmediğini iddia etmektedir.

3. Muhatap Balıkesir L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünün başvuranın söz konusu iddialarına ilişkin gönderdiği bilgi ve belgelere göre;

a. Kavgaya karışan mahpuslardan ifade alındığı, söz konusu mahpuslar hakkında disiplin soruşturması yürütülerek disiplin cezası verildiği,

b. Başvuranın kendisine verilen 1 günlük hücreye koyma disiplin cezasına karşı Balıkesir İnfaz Hakimliğine şikâyet başvurusunda bulunduğu ancak şikâyetinin 24/7/2024 tarihli kararla reddedildiği, başvuranın alınan karara karşı Balıkesir 1. Ağır Ceza Mahkemesine itiraz başvurusunda bulunduğu ancak itirazının 7/10/2024 tarihli kararla reddedildiği,

c. Koğuşt içerisinde bulunan odalarda güvenlik kamerasının bulunmadığı ancak ortak alanda güvenlik kamerasının bulunduğu ve söz konusu güvenlik kamerasına ilişkin düzenlenen görüntü inceleme tutanağına göre başvuran ile koğuştaki diğer mahpuslar arasında tartışma yaşandığı,

ç. Olaya ilişkin fotoğrafların ekte sunulduğu,

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

d. Başvuranın Balıkesir İl Sağlık Müdürlüğü Kepsut Devlet Hastanesine sevkinin sağlandığı, başvurana yönelik genel adli muayene raporunun alındığı anlaşılmıştır.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından kanuni süresi içerisinde yazılı görüş sunulmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. 6701 sayılı Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Karar türleri*" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

"Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

9. Mezkûr Yönetmelik'in "*Gerekçeli kabul edilmezlik kararı*" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinde kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

10. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

11. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

Başvuranın darp olayına dair eksik araştırma yapıldığı iddiasına ilişkin olarak;

12. Başvuran; bulunduğu koğuştaki mahpuslar tarafından darp edildiğini, Kurum İdaresinin konuya ilişkin eksik araştırma yapması neticesinde kendisinin kusurlu görüldüğünü, bu nedenle mağdur olduğunu iddia etmiş olup muhatap Kurum tarafından koğuştaki çıkan kavgayla ilgili yapılan işlemlere dair bilgi ve belgeler gönderilmiştir.

13. Birleşmiş Milletler (BM) Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 7'nci maddesi şöyledir:

"Hiç kimse işkenceye ya da zalimane, insanlık dışı ya da küçük düşürücü muamele ya da cezalandırmaya maruz bırakılamaz ... "

14. Aynı Sözleşme'nin 10'uncu maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Özgürlüğünden yoksun bırakılan herkese insanca ve kişinin doğuştan sahip olduğu onura saygı gösterilerek davranılır."

15. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)'in "İşkence yasağı" başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir:

"Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muamelelere tabi tutulamaz."

16. Bir soruşturmanın başlatılabilmesi için öncelikle işkence ve kötü muamele konusundaki iddialar uygun delillerle desteklenmelidir. İddia edilen olayların gerçekliğinin tespit edilebilmesi için her türlü makul şüpheden uzak kanıtların varlığı gerekir. Bu nitelikteki bir kanıt yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karinelere de oluşabilir. Ancak bu uygun koşulların tespiti hâlinde bir soruşturma yükümlülüğünün bulunduğu bahsedilebilir (Anayasa Mahkemesi [AYM], C.D., B. No: 2013/394, 6/3/2014, para. 28).

17. Gözaltı veya tutukluluk gibi bireyin devletin kontrolü altında bulunduğu sırada bir yaralanma olayı meydana gelmişse bu olaya ilişkin olarak tatmin edici ve inandırıcı bir açıklama getirme yükümlülüğü yetkili makamlara aittir (AYM, S.D., B. No: 2013/3017, 16/12/2015, para. 89, 90; AYM, *Cengiz Kahraman ve Kenan Özyürek*, B. No: 2013/8137, 20/4/2016, para. 95). Bunun sebebi bu tür olaylarda gerçekleşme şartlarına ilişkin bilgilerin çoğunlukla yetkili makamların erişiminde olmasıdır (AYM, *Ferit Kurt ve diğerleri*, B. No: 2018/9957, 8/6/2021, para. 74).

18. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunduğuyla ilişkin yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili bir ceza soruşturması açılmalıdır. Soruşturmada olayı aydınlayabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm deliller toplanmalıdır. Dahası soruşturma süreci, gerektiği ölçüde kamu denetimine ve mağdurun erişimine açık olmalı; mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli; soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Ayrıca yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (AYM, *Veli Saçılık (2)*, B. No: 2018/24614, 18/10/2022, para. 16).

19. İşkence ve kötü muamele yasağına ilişkin şikâyetlerin devletin negatif ve pozitif yükümlülükleri dikkate alınarak maddi ve usul boyutları bakımından ayrı ayrı incelenmesi gerekmektedir. Devletin negatif yükümlülüğü bireyleri işkence, insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleyle ya da cezaya tabi tutmama sorumluluğunu içerirken, devletin pozitif yükümlülüğü hem bireyleri bu tür muamelelerden korumayı hem de etkili bir soruşturma yoluyla sorumluların tespitini ve cezalandırılmasını içermektedir. İşkence ve kötü muamele yasağının maddi boyutu, negatif yükümlülük ile önleyici yükümlülüğü kapsamakta; pozitif yükümlülüğün alanında kalan soruşturma yükümlülüğü ise usul boyutunu oluşturmaktadır (AYM, *Arif Haldun Soygür*, B. No: 2013/2659, 15/10/2015, para. 44).

20. Yürütülecek ceza soruşturmaları, sorumluların tespitine ve cezalandırılmalarına imkân verecek şekilde

etkili ve yeterli olmalıdır. Soruşturmanın etkili ve yeterli olduğundan söz edilebilmesi için soruşturma makamları resen harekete geçerek olayı aydınlayabilecek ve sorumluların tespitine yarayabilecek bütün delilleri toplamalı; dolayısıyla kötü muamele iddialarının gerektirdiği soruşturma bağımsız bir şekilde hızlı ve derinlikli yürütülmelidir. Diğer bir ifadeyle yetkililer, olay ve olguları ciddiyle öğrenmeye çalışmalı; soruşturmayı sonlandırmak ya da kararlarını temellendirmek için çabuk ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (AYM, *Cezmi Demir ve diğerleri*, B. No: 2013/293, 17/7/2014, para. 114).

21. Meydana geldiği iddia edilen kötü muamele olaylarına ilişkin maddi gerçeğin ortaya çıkarılması ve olaya ilişkin makul bir açıklama yapılması soruşturma makamının yükümlülüğüdür. Soruşturma sürecinde ve soruşturma sonunda verilen kararda maddi gerçeğin ortaya çıkarılması için yeterli bir açıklama yapılmalıdır. Böylesi bir açıklama yapılmaması Anayasa'nın 17'nci maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edecektir. Bununla beraber kötü muamele yasağının maddi boyutunun da ihlal edilip edilmediğini belirlemek yine olayın etkili soruşturma yapılarak aydınlatılmasına bağlıdır. Kamu makamları kötü muamele iddiası söz konusu olduğunda etkili soruşturma yükümlülüğünü gereği gibi yerine getirmişse olay hakkında tespitler yapılabilir (AYM, *Erdal Çelik*, B. No: 2020/27878, 10/7/2024, para. 21-23).

22. Bu kapsamda; muhatap Kurum tarafından gönderilen bilgi ve belgeler, ilgili içtihatlarla birlikte incelendiğinde; 27/5/2024 tarihinde ... numaralı koğuştaya meydana gelen kavgaya başvuranın da dahil olduğu, başvuran dahil olmak kavgaya karışan mahpuslar hakkında disiplin cezası verildiği, başvuranın disiplin cezasına karşı Balıkesir İnfaz Hakimliğine şikâyet başvurusunda bulunduğu, şikâyetinin 24/7/2024 tarihli kararlar reddedildiği, şikâyet başvurusunun reddine itiraz amacıyla Balıkesir 1. Ağır Ceza Mahkemesine başvuruda bulunduğu, itiraz başvurusunun da 7/10/2024 tarihli kararlar reddedilerek disiplin cezasının kesinleştiği tespit edilmiş; Kurum personeli tarafından kavgaya ilişkin inceleme ve soruşturma sürecinin ivedilikle yürütüldüğü, başvuranın hastaneye sevk edilerek genel adli muayene raporu almasının sağlandığı, bu nedenle İdare tarafından etkili soruşturma yükümlülüğünün yerine getirildiği anlaşıldığından mezkûr iddia bakımından muhatap tarafından hak ihlalinin gerçekleştirilmediği değerlendirilmiştir.

Başvuranın kafasına dikiş atıldığı ancak daha sonra dikişin alınmadığı, burnunun kırılma ihtimalinin olduğu ancak hastaneye sevk edilmediği iddiasına ilişkin olarak;

23. Başvuran kafasına dikiş atıldığını, daha sonra dikişin alınmadığını, burnunun kırıldığını düşündüğünü ancak hastaneye sevk edilmediğini iddia etmiştir. Muhatap Kurum tarafından başvuranın 27/5/2024 tarihinde sevk edildiği Kepsut İlçe Devlet Hastanesince başvuran hakkında tanzim edilen genel adli muayene raporu gönderilmiştir.

24. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "*Hükümlünün muayene ve tedavi istekleri*" başlıklı 71'inci maddesi şöyledir:

"Hükümlü, beden ve ruh sağlığının korunması, hastalıklarının tanısı için muayene ve tedavi olanaklarından, tıbbî araçlardan yararlanma hakkına sahiptir. Bunun için hükümlü öncelikle kurum revirinde, mümkün olmaması hâlinde Devlet veya üniversite hastanelerinin mahkûm koğuştalarında tedavi ettirilir."

25. Kişinin fiziksel refahı ve kişiye sunulacak tıbbi koruma devletin pozitif yükümlülüklerindedir. Mahpusların özgürlüğünden alıkonulmanın doğasından kaynaklanan zorlukların dışında zorluk ve sıkıntı yaşamaması, insan onuruna uygun bir şekilde sağlıklarının korunması ve gereken tedavi hizmetlerine tam ve zamanında erişebilmesi gerekmektedir (AİHM, *Kudla/Polonya*, B. No: 30210/96, 26/10/2000, para. 94).

26. AİHM, mahpuslara yeterli tıbbi bakımın sağlanmamasının asgari eşiği aşan düzeyde kötü muamele oluşturabileceğini belirtmiştir (AİHM, *Wenerski/Polonya*, B. No: 44369/02, 20/1/2009, para. 58). AİHM'e göre asgari şiddet düzeyi ve değerlendirilmesi göreceli ve değişkendir. Bu sebeple muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri, kimi zaman mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi hususlar göz önüne alınmak suretiyle bir değerlendirme yapılır (AİHM, *İrlanda/Birleşik Krallık*, B. No: 5310/71, 10/9/2018, para. 162). Mahkeme, tıbbi bakımın eksik veya yetersiz olduğunun belirlenmesi hususunda bilirkişi raporu gibi delillere yeteri kadar atıfta bulunulmasını aramaktadır (AİHM, *Krivolapov/Ukrayna*, B. No: 5406/07, 2/10/2008, para. 76).

27. Başvuranın iddialarına ilişkin olarak muhatap Kurum tarafından gönderilen bilgi ve belgeler incelendiğinde, olayın meydana geldiği 27/5/2024 tarihinde başvuranın bulunduğu ... numaralı koğuştan ses ve gürültü gelmesi üzerine infaz ve koruma memurlarının koğuşa gittiği, başvuranın ve olaya karışan diğer mahpusların acil servis tarafından ilk müdahaleleri yapıldıktan sonra Kepsut İlçe Devlet Hastanesine sevk edildiği, başvuran ve koğuştaki diğer mahpuslar için Hastanede çalışan hekimler tarafından ayrı ayrı genel adli muayene raporunun düzenlendiği, Hastanede tedavisi tamamlanan başvuranın güvenlik, tedbir ve durum değerlendirmesi amacıyla geçici koğuşa alındığı anlaşılmıştır.

28. Muhatap Kurum tarafından gönderilen ek belgelere göre, Kepsut İlçe Devlet Hastanesinin raporunun geçici hekim raporu olduğu, kati raporun aldırılması için başvuranın Balıkesir Atatürk Şehir Hastanesine sevk kararının alındığı, başvuranın Şehir Hastanesinde muayenesinin gerçekleştirildiği, akabinde Adli Tıp Uzmanı tarafından hazırlanan raporda 27/5/2024 tarihinde yaşanan olaylarla ilgili olarak başvuranın aktif bir sağlık sorunu şikayetinin yer almadığı ve basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek bulguların var olduğu, başvuranın yaşamını tehlikeye sokan herhangi bir durumun olmadığı, duyularından ya da organlarından herhangi birinin işlevinin kaybına yada sürekli zayıflamasına sebebiyet verebilecek bir sağlık problemine rastlanılmadığı, başvuranın vücudunda kemik kırığı olmadığı tespitlerinin yapıldığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda başvuranın mezkûr iddiası bakımından hak ihlali yapılmadığı kanaatine varılmıştır.

29. Sonuç olarak ceza infaz kurumundaki tutulma koşulları bir bütün olarak değerlendirildiğinde yukarıda açıklanan nedenlerle başvurudaki iddialar kapsamında hak ihlali bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

6/11/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Aışan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye